

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/1245,Obchody-30-rocznicy-utworzenia-Studenckiego-Komitetu-Solidarnosci-SKS-Krakow-720.html>
14.03.2026, 06:05

Obchody 30. rocznicy utworzenia Studenckiego Komitetu Solidarności (SKS) – Kraków, 7–20 maja 2007 r.

20.05.2007

Od 7 do 20 maja 2007 r. odbywały się w Krakowie obchody 30. rocznicy utworzenia [Studenckiego Komitetu Solidarności](#) – niezależnej organizacji studenckiej, powołanej 15 maja 1977 r. przez grupę studentów z Krakowa po tragicznej śmierci ich kolegi, studenta polonistyki i filozofii Stanisława Pyjasa, zamordowanego przez bezpiekę. Współorganizatorem uroczystości był Instytut Pamięci Narodowej.

18 maja 2007 r. w auli Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się trzyczęściowa dyskusja panelowa pod wspólnym tytułem „Bunt w Imperium”, zorganizowana przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie, Wydział Historyczny UJ, Stowarzyszenie Maj’ 77.

Po powitaniu uczestników przez dyrektora Instytutu Historii UJ prof. Piotra Franaszka, wprowadzenie do sesji wygłosił Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Karol Musioł. Urszula Dereszowska z Kancelarii Prezydenta RP odczytała list od Prezydenta Lecha Kaczyńskiego. Słowo wstępne wygłosił również, jako gość honorowy sesji oraz uczestnik wydarzeń sprzed 30 lat, Marszałek Senatu Bogdan Borusewicz.

W części pierwszej, poświęconej SKS-owi na tle opozycji lat 70., dyskutowali: prof. Jerzy Eisler, Liliana Sonik, Bogusław Sonik oraz prof. Ryszard Terlecki. W dyskusji omawiano przyczyny narodzin opozycji studenckiej, relacji z KOR, zróżnicowania środowisk zakładających SKS, podkreślano odwagę, ale i pewne osamotnienie, w tym ze strony środowiska naukowego, tych którzy zdecydowali się na bunt wobec totalitarnego reżimu.

Działaniom SB wobec SKS poświęcony był drugi panel, w którym uczestniczyli: prof. Andrzej Friszke, dr Henryk Głębocki, Grzegorz Waligóra i Bronisław Wildstein. W ocenie panelistów temat wymaga dalszych studiów, jednak już dziś można powiedzieć, że mimo wysiłków podejmowanych przez funkcjonariuszy SB nie udało się całkowicie wyeliminować SKS-u z przestrzeni politycznej PRL.

W trzecim panelu wzięli udział dawni twórcy i członkowie SKS-ów spoza Krakowa, prezentując ich dzieje i specyfikę. Obecni byli: Leszek Budrewicz z Wrocławia, Jakub Bułat z Warszawy, Elżbieta Czuma ze Szczecina, Magdalena Modzelewska z Gdańska i Włodzimierz Fenrych z Poznania. Wszyscy dyskutanci zgodzili się, iż krakowska inicjatywa powołania niezależnej organizacji studenckiej stała się inspiracją dla ich własnej działalności. Nie wykluczało to specyfiki poszczególnych ośrodków, zważywszy na dużą autonomię i spontaniczny charakter zaangażowania w ich działalność. Spotkanie zakończyły pytania i wystąpienia zgromadzonej publiczności, wśród której liczni byli uczestnicy i świadkowie wydarzeń.

Sesję poprzedziło odsłonięcie w Instytucie Polonistyki UJ przy ul. Gołębiej 20, tablicy

pamiątkowej poświęconej Stanisławowi Pyjasowi. Matka zamordowanego studenta, Stanisława Pyjas, odebrała Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, przyznany mu pośmiertnie za wybitne zasługi dla niepodległości RP przez Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego.

19 maja 2007 r. w sobotę odbyła się w auli im. Józefa Tischnera na Uniwersytecie Jagiellońskim debata „Wolni w czasach zniewolenia? Zniewoleni w czasach wolności?” z udziałem znanego francuskiego historyka idei i badacza totalitaryzmów prof. Alaina Besançona. Profesor Besançon podczas spotkania został uhonorowany Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. Podczas swojego wystąpienia znany filozof i sowietolog mówił o komunizmie, czynnikach zwalczających go i szerzącym się obecnie w Europie Zachodniej neokomunizmie. Profesor Besançon radził swym słuchaczom, jak skutecznie walczyć z „nowym widmem komunizmu, który krąży po Europie”. Na Zachodzie jest już ono wyraźnie widoczne. Najskuteczniejsze są w tym starciu rozwój ekonomiczny kraju i liberalizm oraz odpowiednia edukacja społeczeństwa. W rodzinnej Francji niepokoi go zwłaszcza relatywizm moralny, upadek „staromodnej” instytucji małżeństwa, a także odmowa asymilacji ze społeczeństwem francuskim ok. dziesięcioprocentowej mniejszości muzułmańskiej. Na to liczą, zdaniem myśliciela, nowi rewolucyoniści. Polsce radził szybko posprzątać po komunizmie i zmierzyć się z przeszłością. Ale owo sprząatanie nie oznacza bynajmniej zapomnienia zbrodni, zła – „prawdziwe chrześcijańskie wybaczenie może dotyczyć tych, którzy o nie proszą, wykażą skruchę i uznają swoje winy” – mówił filozof. Fałszywe „wybaczenie”, które polegałoby jedynie na prostym zapomnieniu win, bez konieczności jakiegokolwiek refleksji, jest – jak powiedział – grzechem.

Prof. Besançon wyznaczył też wyraźnie granicę Europy – kończy się tam, gdzie są ostatnie gotyckie kościoły. Polska może natomiast, zdaniem naukowca, odegrać istotną rolę w Europie.

Bezpośrednio po wykładzie prof. Besançona odbyła się promocja książki „Czarne Juwenalia” autorstwa Jarosława Szarka, historyka Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Krakowie. Jest opowieścią o ludziach Studenckiego Komitetu Solidarności. To oni pod koniec lat siedemdziesiątych pokazali, że systemowi totalitarnemu można powiedzieć „nie”. Dzisiaj mogą być dumni, że jako pierwsi nadali sens solidarności, która po Sierpniu '80 stała się doświadczeniem milionów Polaków. W rozmowie prowadzonej przez Ewę Łosińską oprócz autora wzięli udział prof. Ryszard Terlecki, Bogusław Bek, Janusz Szczepański oraz Andrzej Mietkowski.

20 maja 2007 r., także w ramach obchodów 30. rocznicy utworzenia Studenckiego Komitetu Solidarności, na krakowskiej kamienicy przy ul. Poselskiej, gdzie spotykali się fizyk Zygmunt Chyliński, filozof Mirosław Dzielski i pisarz Janusz Szpotański, odsłonięto tablicę upamiętniającą te trzy postaci. W uroczystości uczestniczyli członkowie rodzin i przyjaciele. Prof. Maria Zielska odebrała od reprezentującej prezydenta Polski Urszuli Doroszewskiej przyznany pośmiertnie Mirosławowi Dzielskiemu Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, a Wanda Chylińska – przyznany pośmiertnie Zygmuntowi Chylińskiemu Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Janusz Szpotański został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Komandorskim już w 2006 roku.

Honorowy patronat:

Lech Kaczyński, Prezydent RP
Ks. Kardynał Stanisław Dziwisz, Metropolita
Krakowski

Komitet Organizacyjny:

Liliana Batko (Liliana Sonik)
Joanna Barczyk
Wiesław Bek
Ludwik Dorn – SKS Warszawa
Włodzimierz Fenrych – SKS Poznań
Małgorzata Gątkiewicz – Małgorzata Kotarba
Aleksander Gleichgewicht – SKS Wrocław
Józef Ruszar
Bogusław Sonik
Danuta Skóra (Danuta Sotwin)
Bronisław Wildstein

Zadanie zostało zrealizowane ze środków Narodowego Centrum
Kultury w ramach programu operacyjnego „Patriotyzm już”

Organizatorzy:

www.maj77.org.pl

www.ipn.gov.pl

www.uj.edu.pl

Współorganizatorzy:

WOJEWODA MAŁOPOLSKI
MACIEJ KLIMA

Współpraca:

Patronat medialny:

bunt w imperium

30. rocznica utworzenia
Studenckiego Komitetu
Solidarności
Kraków, 7–20 maja 2007

